Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NILS WAHL
esitatud 26. märtsil 2015 [1]

Kohtuasi C-597/13 P

Total SA
versus

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus — Konkurents — Keelatud kokkulepped — Euroopa Majanduspiirkonna parafiinvahade turg ja Saksamaa toorparafiini turg — Hindade kindlaksmääramine ja turgude jagamine — Konkurentsieeskirjade rikkumise tuvastamise otsus — Rikkumine, mille pani toime tütarettevõtja, mis kuulub 100% ulatuses emaettevõtjale — Eeldus, et emaettevõtja avaldab tütarettevõtjale otsustavat mõju — Emaettevõtja vastutus, mis tuleneb eranditult tema tütarettevõtja rikkumisest — Tütarettevõtjale adresseeritud kohtuotsuse mõju emaettevõtja õiguslikule olukorrale

I. Sissejuhatus

1. Käesoleva kohtuasja ese on apellatsioonkaebus, mis on esitatud Euroopa Liidu Üldkohtu 13. septembri 2013. aasta otsuse Total *vs.* komisjon [2] peale.

2. Selles kohtuasjas palutakse Euroopa Kohtul eelkõige kindlaks määrata tütarettevõtjale adresseeritud kohtuotsuse mõju [3] emaettevõtja õiguslikule olukorrale, kui emaettevõtja vastutus tuleneb eranditult tema tütarettevõtja rikkumisest. See annab minu arvates võimaluse rõhutada, et ELTL artikli 266 esimese lõigu kohaselt [4] peab järeldused Euroopa Kohtu ja Üldkohtu otsustest tegema eelkõige Euroopa Komisjon. Peale teatavate täpsustuste täitmiskohustuse ulatuse kohta hagi korral, mille on esitanud õiguslik üksus, kellele mõistetakse solidaarselt teiste üksustega trahv, peab Euroopa Kohus seega jätkuks kohtuotsuses komisjon *vs.* Tomkins [5] antud juhistele esitama mõne selgituse kohtu sekkumise ulatuse ja piiride kohta juhul, kui üksused, kes leitakse olevat koos rikkunud liidu konkurentsieeskirju ja kellele mõistetakse koos karistus, esitavad talle paralleelselt oma hagid.

3. Lisaks palutakse Euroopa Kohtul ka võtta seisukoht, milline on kohtuliku kontrolli ulatus nende kaudsete tõendite ja argumentide tagasilükkamise põhjenduste puhul, mille emaettevõtja esitas selleks, et lükata ümber eeldus, et ta avaldas oma tütarettevõtjale otsustavat mõju.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — T-548/08, EU:T:2013:434, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus”.

3 — Käesoleval juhul on tegemist kohtuotsusega, mis tehti samal päeval kui kohtuasjas Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) tehtud kohtuotsus, mis vaidlustati.

4 — Selle õigusnormi kohaselt „[nõutakse i]nstitutsioonilt […], kelle õigusakt on tunnistatud tühiseks […], Euroopa Liidu Kohtu otsuse täitmiseks vajalike meetmete võtmist”.

5 — C-286/11 P, EU:C:2013:29.

II. Vaidluse taust

4. Üldkohus esitas vaidluse tausta ja vaidlusaluse otsuse sisu kokkuvõtte vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1-16, kust lugeja võib leida üksikasjalikumat teavet.

5. Käesoleva apellatsioonkaebuse analüüsimise huvides piirdun sellega, et meenutan järgmist.

6. Komisjon tuvastas 1. oktoobri 2008. aasta otsuses K(2008) 5476 (lõplik) [EÜ] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/39.181 – küünlavahad) (edaspidi „vaidlusalune otsus"), et apellant ja tema tütarettevõtja, kelle kapitalist kuulus talle ligi 100%, st Total France SA (edaspidi „Total France"), rikkusid koos teiste ettevõtjatega EÜ artikli 81 lõiget 1 ja 2. mai 1992. aasta Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (EÜT 1994, L 1, lk 3) artikli 53 lõiget 1, osaledes Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) parafiinvahade turul ja Saksamaa toorparafiini turul sõlmitud keelatud kokkuleppes. Apellant Total SA (edaspidi „Total") ja tema tütarettevõtja Total France olid vaidlusaluse otsuse adressaatide hulgas.

7. Komisjoni sõnul osalesid Total France'i töötajad otseselt rikkumises kogu selle kestuse ajal. Komisjon luges seega Total France'i vastutavaks osalemise eest kartellis (vaidlustatud otsuse põhjendused 555 ja 556). Lisaks oli Totalil 1990. aastast kuni rikkumise lõppemiseni Total France'is otseselt või kaudselt 98% suurune osalus. Komisjon leidis, et sel alusel saab eeldada, et Total avaldas otsustavat mõju Total France'i tegevusele, kuna kaks äriühingut moodustasid sama ettevõtja (vaidlustatud otsuse põhjendused 557–559).

8. Käesolevas asjas määratud trahvide summa arvutati suuniste määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta[6] alusel, mis kehtisid vastuväiteteatise edastamise hetkel.

9. Nende suuniste alusel määras komisjon apellandi ja tema tütarettevõtja trahvi kogusummaks 128 163 000 eurot (vaidlusaluse otsuse põhjendus 785).

10. Vaidlusaluse otsuse resolutsioonis on märgitud:

„Artikkel 1

Osaledes viidatud perioodidel vältavas kokkuleppes ja/või kooskõlastatud tegevuses parafiinvahade sektoris ühisturul ja alates 1. jaanuarist 1994 EMP-s, rikkusid [EÜ] artikli 81 lõiget 1 ning alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artiklit 53 järgmised ettevõtjad:

[…]

Total France […]: 3. septembrist 1992 kuni 28. aprillini 2005; ja

[Total]: 3. septembrist 1992 kuni 28. aprillini 2005.

Mis puudutab allpool toodud ettevõtjaid, siis puudutab rikkumine ka nimetatud perioodide osas Saksa turul lõppklientidele müüdud toorparafiini:

[…]

Total France […]:30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004; ja

6 — ELT 2006, C 210, lk 2 (edaspidi „2006. aasta suunised").

[Total]: 30. oktoobrist 1997 kuni 12. maini 2004.

Artikkel 2

Artiklis 1 nimetatud rikkumiste eest on määratud järgmised trahvid:

[…]

Total France […] solidaarselt [Totaliga]: 128 163 000 eurot.

[…]”

III. Vaidlustatud kohtuotsus ja kohtuotsus kohtuasjas Total Raffinage Marketing *vs.*komisjon (T-566/08)

11. Apellant esitas Üldkohtu kantseleisse 16. detsembril 2008 saabunud hagi, milles on kokku üheksa väidet. Seitse esimest väidet esitati selleks, et põhjendada nõuet tühistada vaidlusalune otsus teda puudutavas osas, ja nendes väidetakse sisuliselt, et tema tütarettevõtja Total France’i rikkumist ei saa talle süüks panna. Kahe viimase väitega põhjendati teise võimalusena esitatud nõuet tühistada apellandile määratud trahv või seda vähendada.

12. Üldkohus lükkas vaidlustatud kohtuotsuses tagasi kõik esitatud väited ja jättis seega hagi tervikuna rahuldamata. Mis puudutab konkreetselt nõuet muuta trahvi summat, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 224:

„Mis puudutab täieliku pädevuse kasutamist, siis Üldkohus järeldab, et apellant ei ole tõendanud mingit viga või rikkumist [vaidlusaluses] otsuses, mis õigustaks talle määratud trahvi tühistamist või selle summa vähendamist. Ta leiab ka, et võttes arvesse kõiki käesoleva juhtumi asjaolusid, eelkõige hageja toime pandud rikkumise raskusastet ja kestust, on talle määratud trahvi summa sobiv.”

13. Vaidlustatud kohtuotsuses, mis tehti samal päeval kohtuasjas Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423), lükkas Üldkohus tagasi kõik väited peale kaheksanda, mille kohaselt on 2006. aasta suuniste punktis 24 sätestatud arvutusmeetod õigusvastane. Üldkohus leidis, et määrates kindlaks kordaja, mis peaks peegeldama Total France’i rikkumises osalemise kestust, rikkus komisjon proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid, sest ta samastas 7 kuu ja 28 päeva pikkuse osalemise (parafiinvahade puhul) ning 6 kuu ja 12 päeva pikkuse rikkumise (toorparafiini puhul) terve aasta pikkuse osalemisega. Seepärast alandas Üldkohus apellandile määratud trahvi kogusummat 128 163 000 eurolt 125 459 842 eurole.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus ja poolte nõuded

14. Total palub oma apellatsioonkaebuses Euroopa Kohtul:

— esimese võimalusena:

  — tühistada vaidlustatud kohtuotsus;

  — rahuldada nõuded, mille ta esitas Üldkohtule esimeses kohtuastmes; ja

  — tühistada seega vaidlusalune otsus Totalit puudutavas osas;

— teise võimalusena vähendada oma muutmispädevust kasutades talle määratud trahvi summat, ja

— igal juhul mõista komisjonilt välja kõik kohtukulud, sh Üldkohtu menetluse kohtukulud.

15. Komisjon palub jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud, sealhulgas esimeses kohtuastme menetluse kohtukulud välja apellandilt.

16. Pooled esitasid Euroopa Kohtus oma seisukohad kirjalikult ja 15. jaanuari 2015. aasta kohtuistungil ka suuliselt.

V. Apellatsioonkaebuse õiguslik analüüs

17. Apellatsioonkaebust põhjendatakse esimese võimalusena kolme tühistamisväitega ja teise võimalusena kolme väitega, mille alusel palutakse muuta Totalile määratud trahvi summat.

18. Komisjon on arvamusel, et mitu esitatud väidet on vastuvõetamatud ja et igal juhul ei ole ükski neist väidetest põhjendatud.

19. Tuleb tõdeda, et mõni väide on suures osas kattuv ja et mõnda neist tuleb seega analüüsida koos.

20. Argumentidega, mille apellant on käesolevas apellatsioonkaebuses esitanud, kritiseeritakse Üldkohut peamiselt kõigepealt – ja minu arvates esimese võimalusena – sellepärast, et ta ei alandanud apellandile määratud trahvi summat, samas kui tema tütarettevõtjale määratud trahvi summat otsustati alandada ning tema vastutus tuleneb käesoleval juhul lihtsalt ja eranditult tütarettevõtja vastusest, kusjuures tütarettevõtja osales ainsana otseselt rikkumises (vt eelkõige esimene ja kolmas väide), ning siis seetõttu, et Üldkohus jättis täitmata oma kohustuse kontrollida nende asjaolude analüüsi, mis esitati selleks, et lükata ümber „eeldus, et ta avaldas otsustavat mõju", millele tema puhul tugineti.

21. Mulle näib, et käesoleval juhul on sobiv käesoleva apellatsioonkaebuse analüüsi alustada esimese ja kolmanda väite ühisest analüüsimisest.

A. *Esimene ja kolmas väide*

1. Poolte argumendid

22. Oma esimeses väites kinnitab Total, et hoolimata sellest, et tema vastutus kõnesoleva rikkumise eest tuleneb täielikult tema tütarettevõtja vastutusest, ei kasutanud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 224 oma muutmispädevust nii, et ta oleks võtnud tema kasuks arvesse viga, mis tehti tema tütarettevõtja rikkumises osalemise kestuse kindlaksmääramisel. Erinevus kohtuotsuse Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) tulemusena alandatud solidaarse trahvi ja esialgse trahvi vahel, s.o 2 704 158 euro suurune summa kujutab igasuguse õigusliku aluse puudumise tõttu endast „ennekuulmatut trahvi", mis on nüüd jäetud ainult apellandi kanda. Totali arvates rikuti võistlevuse põhimõtet, sest tema vastutuse laadi niisugune muudatus sunniti peale kohtuotsusega Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423), ilma et tal oleks olnud menetluses ükskõik millisel hetkel võimalus esitada oma märkused selles küsimuses.

23. Oma kolmandas väites kinnitab Total, et lisaks sellele, et ainuüksi tema kanda jäeti ennekuulmatu trahv, mis määrati võistlevuse põhimõtet rikkudes, rikkus Üldkohus mitmel korral liidu õigust.

24. Esiteks leiab Total, et Üldkohus rikkus õigusnormi seoses muutmispädevuse ulatusega. Ta väidab, et vastavalt määruse (EÜ) nr 1/2003 [7] artiklile 31 võib Üldkohus ainult „trahvi […] tühistada, seda vähendada või suurendada", mitte muuta – nagu ta käesoleval juhul tegi – vastutuse ja sellest tuleneva trahvi solidaarset ja ühtset laadi üksuste suhtes, mis moodustavad ühe ja sama ettevõtja, v.a juhul, kui ta tuvastab õiguspärasuse kontrolli raames selles aspektis hindamisvea.

25. Teiseks väidab apellant, et isegi eeldusel, et kohtul oli õigus kasutada oma täielikku pädevust, et „muuta" trahvi, mis määrati talle hoolimata sellest, et ta ei osalenud otseselt ja konkreetselt rikkumises, rikkus Üldkohus erinevaid põhimõtteid, mida kohus peab oma muutmispädevust kasutades järgima.

26. Kõigepealt väidab Total, et kerkib küsimus, kas Üldkohus järgis kohtupraktikat, mis käsitleb emaettevõtja solidaarset vastutust oma tütarettevõtja rikkumise eest, eelkõige kohtuotsust komisjon *vs*. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

27. Seejärel kinnitab apellant, et vähendades trahvi arvutamisel arvesse võetavat rikkumise kestust ainult tema tütarettevõtja puhul, tekitas Üldkohus ebavõrdse kohtlemise esiteks tema ja tema tütarettevõtja vahel ning teiseks tema ja teiste ettevõtjate vahel, kelle kohta tehti otsus, et nad osalesid samas rikkumises. Apellandi sõnul kahjustab asjaolu, et Üldkohus kasutas sama asjaolu puhul erinevaid arvutuskriteeriume, ilma et see oleks objektiivselt põhjendatud, üldist ühtlusnõuet, mis tuleneb võrdse kohtlemise põhimõttest, mida tuleb trahvi arvutamisel järgida.

28. Lõpuks väidab apellant, et proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine, mille Üldkohus kohtuotsuses Total Raffinage Marketing *vs*. komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) tuvastas, käib ka Totali kohta. Et Üldkohus ei muutnud Totalile määratud trahvi samamoodi, nagu ta muutis tema tütarettevõtjale määratud trahvi, on Totalile määratud trahv ebaproportsionaalne, mis ei ole objektiivselt põhjendatud.

29. Komisjon leiab sisuliselt, et esimene väide, mis põhineb tema arvates ekslikul eeldusel, et apellandi hagi rahuldamata jättes muutis Üldkohus tema vastutuse ulatust või suurendas seda, tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata. [8] Lisaks tuleb see väide tunnistada tulemusetuks seetõttu, et sellega vaidlustatakse seotud kohtuasjas - milles apellant oleks saanud taotleda menetlusse astumist - tehtud kohtuotsus. Ta kinnitab ka, et väitele, et sellega, et Üldkohus ei palunud tal võtta seisukohta tema tütarettevõtjale määratud trahvi summa kavandatava alandamise kohta, rikuti võistlevuse põhimõtet, kõneleb vastu kohtuotsus, mille Euroopa Kohus tegi kohtuasjas komisjon *vs*. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29). Lõpuks väidab ta, et kui Üldkohus rikub niisugust menetlusõigust nagu võistlevuse põhimõte, saab see viia Üldkohtu otsuse tühistamiseni ainult siis, kui on tõendatud, et see rikkumine avaldas mõju vaidluse lahendusele.

30. Kolmanda väite kohta arvab komisjon, et tagasi tuleb lükata kõik esitatud argumendid, mis rajanevad eelkõige kohtuotsuse komisjon *vs*. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) ekslikul tõlgendusel, sest selles kohtuotsuses ei ole sugugi nähtud ette Üldkohtu kohustust toimida nii, nagu apellant soovib.

7 — Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003EÜ […] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

8 — Tuleb märkida, et komisjon viitas oma kostja vastuses ka sellele, et see väide on vastuvõetamatu, kuid oma vastureplиigis tuli ta selle kvalifikatsiooni juurde tagasi.

2. Õiguslik hinnang

31. Mulle näib, et vaevalt on kahtlust, et ühtset trahvi, mille komisjon konkurentsieeskirjade rikkumise eest määras, ei saa siis, kui üks äriühingutest, kellele see solidaarselt mõisteti, selle täielikult tasus, enam osundatud äriühingult või äriühingutelt nõuda. Passiivne solidaarsus eeldab, et see, kui üks kaasvõlgnikest asjaomase kohustuse täidab, toob põhimõtteliselt kaasa selle, et kõikide teiste kaasvõlgnike seaduslik maksekohustus kustub.

32. Samuti tuleb märkida, et kui liidu Euroopa Liidu kohtule esitatud hagi tulemusena trahvi alandatakse, näib mulle üsna ilmne, et ei ole seaduslikku alust nõuda ühelt solidaarselt kaasvõlgnikult kõrgemat trahvisummat kui selle kohtu määratud summa.

33. Tegelikkuses peab komisjon niisuguse järelduse tegema minu arvates ELTL artikli 266 esimese lõigu alusel, mis kohustab akti andnud institutsiooni tegema selle osalisest või täielikust tühistamisest kõik järeldused.

34. Kuigi ettevõtjad, kellele mõisteti liidu konkurentsieeskirjade rikkumise eest solidaarselt tasumisele kuuluv trahv, peavad kahtlemata tasuma selle täielikult, ei saa neid kohustada maksma suuremat summat kui see, mis hagi ja komisjoni otsusega määratud trahvi alandamise tulemusena lõplikult määrati. Käesoleva juhtumi juurde tagasi tulles tuleb märkida, et kui emaettevõtja vastutus tuleneb eranditult tema tütarettevõtja vastutusest, kes ainsana rikkus ELTL artikli 101 lõikes 1 osundatud keelatud kokkulepete keeldu, või kui nendele kahele äriühingule määrati solidaarselt trahv, ei saa komisjon nõuda emaettevõtjalt trahvisummat, mis ületab summa, mida tütarettevõtja peab lõpuks tasuma.

35. Seda järeldust ei ole siiski olnud ilmselgelt vaja teha komisjoni praktikas.

36. Komisjoni soovimatus teha kõik järeldused kohtuotsustest, millega alandati seotud üksustele määratud trahve – millest annab tunnistust apellatsioonkaebuse esitamine kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus komisjon *vs*. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) - näib püsivat, nagu näitab käesolev kohtuasi. Euroopa Kohus peab nimelt taas välja selgitama, mil määral ja missugustel tingimustel võib emaettevõtja, keda pannakse vastutama rikkumise eest, mille pani toime ainuüksi tema tütarettevõtja, saada kasu oma tütarettevõtja esitatud hagi soodsast lahendusest, eelkõige sellest, kui Üldkohus otsustab trahvi alandada. Eelkõige peab Euroopa Kohus kindlaks tegema, kas liidu kohtul on vastav kohustus, mitte lihtsalt talle jäetud võimalus.

37. See soovimatus on tõenäoliselt tingitud Euroopa Kohtu erinevast lähenemisest.

38. Selles küsimuses kinnitas Euroopa Kohus kohtuotsuses komisjon *vs*. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) tõesti mõtet, et on olukordi, kus võib asuda seisukohale, et emaettevõtja vastutus tuleneb täielikult tema tütarettevõtja vastutusest.[9] Mulle tundub, et Euroopa Kohus kinnitas lisaks kaudselt reeglit, mille Üldkohus sõnastas kohtuotsuse Tomkins *vs*. komisjon[10] punktis 38, et kui emaettevõtja leiti olevat rikkumise eest vastutav seetõttu, et keelatud kokkuleppes osales eranditult tema tütarettevõtja, ei saa tema vastutus ületada tütarettevõtja vastutust.[11]

9 — Selle kohtuotsuse punkt 43.

10 — Kohtuotsus Tomkins *vs*. komisjon (T-382/06, EU:T:2011:112, punkt 38).

11 — See järeldus tuleneb minu arvates kohtuotsuse komisjon *vs*. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) punktist 37, mille kohaselt „[ei ole komisjoni esitatud] kaalutlused […] siiski piisavad, et seada kahtluse alla vaidlustatud kohtuotsuse punktis 38 tehtud Üldkohtu järeldus”.

39. Kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Areva jt *vs.* komisjon [12], leidis Euroopa Kohus samuti, et kui emaettevõtjate vastutus ELTL artikli 101 rikkumise eest on tuletatud täielikult selle tütarettevõtja vastutusest, kes neile järgemööda kuulus, ei tohi kogusumma, mis emaettevõtjatelt välja mõistetakse, ületada tütarettevõtjalt välja mõistetavat summat.

40. Näib, et seda järeldust eirati vastupidi teistes kohtuasjades, muu hulgas kohtuasjades, mis puudutavad „tööstuslike kilekottide" kartelli. Näiteks kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Kendrion *vs.* komisjon [13], paluti Euroopa Kohtul just teha otsus Üldkohtus esitatud argumentide kohta, mille viimane tagasi lükkas ning mille kohaselt tähendab mõiste „solidaarne vastutus", mida põhjendab vajadus tagada trahvi tõhus sissenõudmine, seega, et emaettevõtjat saab pidada vastutavaks vaid tütarettevõtjale määratud trahvi eest [14] (vt kohtuotsuse punkt 53).

41. Euroopa Kohus lükkas need argumendid tagasi kui põhjendamatud (vt kohtuotsuse punkt 58), kusjuures tuleb märkida, et arutelu näib olevat rohkem keskendatud küsimusele, kas määruse nr 1/2003 alusel määratavate trahvide valdkonnas on kohaldatav 10% künnis, kui niisugused kaks eraldi juriidilist isikut nagu emaettevõtja ja tema tütarettevõtja, ei moodusta enam ühte ettevõtjat ELTL artikli 101 tähenduses (vt kohtuotsus punkt 57).

42. Kohtuotsuses FLS Plast *vs.* komisjon [15] lükkas komisjon samuti tagasi apellandi argumendid, et komisjon ei saa üksteisele järgnevatelt emaettevõtjatel nõuda suuremat summat kui tütarettevõtjale määratud trahv. [16] Euroopa Kohus leidis, et „konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratud trahvi maksmisesse puutuvas osas ei saa solidaarsusseos niisuguse majandusüksuse moodustava kahe äriühingu vahel tähendada vaid teatud käenduse vormi, mille emaettevõtja annab, et tagada tütarettevõtjale määratud trahvi maksmine, ning et argumendid, mille kohaselt ei saa kõnealust emaettevõtjat kohustada tasuma suuremat trahvi, kui on määratud tema tütarettevõtjale, on seega alusetud". [17]

43. Näib seega, et Euroopa Kohtu praktikas valitseb teatav ebaühtlus küsimuses, kas emaettevõtjat, kes leitakse olevat vastutav ELTL artikli 101 rikkumise eest tegude tõttu, mille on toime pannud ainuüksi tema tütarettevõtja, ning kellele määratakse seepärast solidaarselt selle tütarettevõtjaga trahv, võib kohustada tasuma trahvi, mille summa ületab tema tütarettevõtjale määratud trahvi summa.

44. Nende sissejuhatavate kaalutluste põhjal annab käesolev kohtuasi võimaluse meenutada teataval määral mõju, mida tütarettevõtjale adresseeritud kohtuotsus avaldab emaettevõtja õiguslikule olukorrale, kui on tõendatud, et selle ettevõtja vastutus tuleneb *eranditult* tema tütarettevõtja rikkumisest.

45. Seega enne, kui analüüsida õieti konkreetselt apellandi esitatud argumente, tuleb meenutada teatavaid põhiküsimusi, mis seonduvad kohtu ülesandega, eelkõige talle jäetud võimalustega, kui üksused, kellele määrati solidaarselt üks trahv, on talle esitanud paralleelsed hagid.

46. Analüüsi taustaks tuleb ka teha otsus emaettevõtja vastutuse laadi ja ulatuse kohta juhul, kui ilmneb – nagu käesoleval juhul –, et rikkumises osales otseselt ainult tema tütarettevõtja. [18]

12 — C-247/11 P ja C-253/11 P, EU:C:2014:257, punktid 137 ja 138.

13 — C-50/12 P, EU:C:2013:771, punkt 58.

14 — Sel juhul oli komisjon vaidlustatud otsuses määranud apellandile 34 miljoni euro suuruse trahvi ja tema tütarettevõtjale Fardem Packaging BV-le 2,2 miljoni euro suuruse trahvi.

15 — C-243/12 P, EU:C:2014:2006.

16 — Vt argumendid, mille FLS Plast A/S Euroopa Kohtus esitas ja mis on ära toodud selle kohtuotsuse punktides 93-96.

17 — Kohtuotsus FLS Plast *vs.* komisjon (C-243/12 P, EU:C:2014:2006, punkt 107).

18 — Siin vaadeldavat juhtumit tuleb hästi eristada juhtumist, mil emaettevõtjale määrati tema enese käitumise eest trahv, mille summa võib seega erineda tema tütarettevõtjale määratud trahvi summast.

a) Sissejuhatavad märkused

i) Rikkumise süükspandavus ja rikkumises mitte otseselt osalenud emaettevõtja vastutuse laad

47. Praeguseks on välja kujunenud, et emaettevõtjate vastutuse eeldus tuleneb eelkõige asjaolust, et konkurentsiõiguses kasutatakse mõistet *„ettevõtja”*, mis hõlmab mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist.[19] Mõistet „ettevõtja” tuleb mõista nii, et see tähistab majandusüksust, isegi kui õiguslikult koosneb see üksus mitmest juriidilisest isikust. Sellest tuleneb, et teatud asjaoludel võib juriidilist isikut, kes ei ole konkurentsiõiguse rikkumise toimepanija, siiski karistada teise juriidilise isiku rikkumise eest, kui need isikud kuuluvad mõlemad samasse majandusüksusesse ja moodustavad seega ettevõtja, kes rikkus ELTL artiklit 101.[20]

48. Tütarettevõtja tegevuse võib emaettevõtjale süüks arvata muu hulgas siis, kui tütarettevõtja – olgugi et tal on eraldi õigusvõime – ei otsusta oma tegutsemise üle turul sõltumatult, vaid rakendab peamiselt talle emaettevõtja poolt antud juhiseid, arvestades eelkõige majanduslikke, organisatsioonilisi ja õiguslikke sidemeid, mis neid kahte õiguslikku üksust ühendavad. Sellises olukorras kuuluvad emaettevõtja ja tema tütarettevõtja samasse majandusüksusesse ja moodustavad seega ühe ettevõtja, mis võimaldab komisjonil adresseerida trahve määrava otsuse emaettevõtjale, ilma et oleks vaja tuvastada emaettevõtja isiklikku seotust rikkumisega.[21]

49. Teiste sõnadega võib öelda, et isegi eeldusel, et tõendatud on ainult tütarettevõtja otsene osalemine rikkumises, on võimalik kohaldada ka emaettevõtja vastutust, sest võis mõistlikult eeldada, et ta avaldas oma tütarettevõtjale otsustavat mõju.

50. Kui Euroopa Kohus on mitmel korral märkinud, et emaettevõtjal lasub niisugusel juhul „isiklik” vastutus,[22] siis minu arvates selleks, et rõhutada, et ta peab vastutama oma tütarettevõtja konkurentsi kahjustavate tegude eest sõltumata sellest, kas ta ise oli nendesse kaasatud, ning seda kapitaliosalusest tulenevate ja organisatsiooniliste sidemete tõttu oma tütarettevõtjaga, samuti selleks, et rõhutada, et nad moodustavad ühe majandusüksuse.

51. Ükskõik kui isiklik see ka ei oleks, *tuleneb* äriühingu vastutus juhul, kui seda kohaldatakse ainult vertikaalsete kapitalisidemete tõttu tema tütarettevõtjaga, siiski selle tütarettevõtja vastutusest.[23]

52. Minu arvates järeldub sellest, et iga viga selle tuvastamisel, kas tütarettevõtja osales konkreetselt rikkumises – ja seega talle selle eest määratava trahvi arvutamisel –, peab kasu tooma ka emaettevõtjale.

53. See on nii seda enam, et komisjoni kõige levinum praktika on selline, et niisugusel juhul on ta *pannud* rikkumise *solidaarselt süüks* mõlemale ettevõtjale. Solidaarsus eeldab, et võlgnikest üksustele määratakse üks ja sama trahv ning ühe üksuse maksekohustuse täielik või osaline kadumine toob loogiliselt kaasa tagajärgi teisele maksekohustusele.

19 — Vt kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (C-97/08 P, EU:C:2009:536, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

20 — Vt eelkõige kohtuotsus komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt (C-231/11 P - C-233/11 P, EU:C:2014:256, punktid 43 ja 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

21 — Vt kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (C-243/12 P, EU:C:2009:536, punktid 58 ja 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

22 — Selle väljendi hiljutise kasutamise kohta vt eelkõige kohtuotsused komisjon *vs.* Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin (C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punktid 39 ja 51 ja seal viidatud kohtupraktika), Schindler Holding jt *vs.* komisjon (C-501/11 P, EU:C:2013:522, punkt 101) ja komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt (C-231/11 P - C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 — Vt kohtuotsus komisjon jt *vs.* Siemens Österreich jt (C-231/11 P - C-233/11 P, EU:C:2014:256, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

54. Tuleb seega täpsustada, et solidaarse süükspanemise korral on raske trahvisumma alandamist seostada ainult ühe asjaomase üksusega. Mõiste „*solidaarne* vastutus" toob kaasa selle, et isikule, kellele komisjon rikkumise süüks paneb, ei saa määrata *solidaarselt – talle vastutuse omistamise tulemusena* – summat, mis ületab summa, mis arvutati rikkumise otseselt toime pandud isikule trahvi määramise käigus.[24] Sellepärast täpsustaski Üldkohus kohtuotsuses Tomkins *vs.* komisjon (T-382/06, EU:T:2011:112, punkt 38), et emaettevõtja vastutus ei saa seetõttu, et tema ei osalenud rikkumises otseselt, ületada tema tütarettevõtja oma – lahendus, mida Euroopa Kohus näib olevat kinnitanud.

55. Kõigi nende kaalutluste põhjal arvan, et niisugusel juhul, kui emaettevõtja vastutust rikkumise eest tuvastati ainuüksi tegude eest, mille pani toime tema tütarettevõtja, on see, kui emaettevõtja, kellele see rikkumine koos tema tütarettevõtjaga solidaarselt süüks pannakse, peab tasuma kõrgemat trahvi, kui nõutakse tema tütarettevõtjalt, õiguslikult täiesti alusetu.

56. Järeldused kohtuotsusest, millega tütarettevõtjale määratud trahvi niisugusel juhul alandati, peab ELTL artikli 266 esimese lõigu kohaselt sellegipoolest tegema komisjon. Euroopa Kohtu otsuse täieliku ja nõuetekohase täitmise ülesanne kohustab komisjoni minu arvates võtma täielikult arvesse tütarettevõtja trahvi alandamist ning tal ei ole selles küsimuses mingit kaalutlusruumi.

57. Nagu ma hiljem näitan, on kohtu sekkumine täielikku pädevust kasutades nende summade kohandamiseks - mis on üksnes valikuline ja põhineb asjakohasuse kaalutlustel - ainult teatud tingimustel eksisteeriv võimalus. Sellest ei saa – vastupidi apellandi seisukohale – teha kohustust.

ii) Selle kohtu ülesanne, kellele on esitatud paralleelsed hagid: juhised, mis on antud kohtupraktikas, mis tuleneb kohtuotsusest komisjon *vs.* AssiDomän Kraft Products jt[25] kuni kohtuotsuseni komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P)

58. On kindlalt välja kujunenud, et liidu kohus, kellele on esitatud tühistamishagi, ei saa teha otsust *ultra petita*.[26] Dispositiivsuse põhimõtte kohaselt saab kohus otsuse teha ainult selle kohta, mida pooled on täpselt nõudnud, v.a mõistagi väited ja küsimused, mille ta võib vajaduse korral tõstatada omal algatusel.

59. Seda menetluse juhtpõhimõtet kohaldades täpsustaski Euroopa Kohus kohtuotsuses komisjon *vs.* AssiDomän Kraft Products jt, et kui üks komisjoni antud akti adressaatidest otsustab esitada tühistamishagi, on liidu kohtu poole pöördutud ainult otsuse osas, mis puudutab seda adressaati. Seevastu teisi adressaate puudutavad osad, mida ei vaidlustatud, ei kuulu selle vaidluse esemesse, mille kohus peab lahendama.[27] Ka kohtuotsuses ArcelorMittal Luxembourg *vs.* komisjon ja komisjon *vs.* ArcelorMittal Luxembourg jt[28] rõhutab Euroopa Kohus, et kui niisuguse komisjoni otsuse adressaat, millega määratakse trahv ühenduse konkurentsieeskirjade rikkumise eest, otsustab esitada tühistamishagi, siis käsitleb liidu kohus üksnes adressaati puudutavaid otsuse osasid. Seevastu teisi adressaate puudutavad osad, mida ei vaidlustatud, ei puutu liidu kohtu lahendatava vaidluse esemesse.

24 — Bernardeau, L., ja Christienne, J.-P., *Les amendes en droit de la concurrence – Pratique décisionnelle et contrôle juridictionnel du droit de l'Union*, coll. „Europe(s)", Brüssel, Larcier, 1 trükk, 2013, eriti punkt II.1231.

25 — C-310/97 P, EU:C:1999:407.

26 — Kohtuotsus komisjon *vs.* AssiDomän Kraft Products jt (C-310/97 P, EU:C:1999:407, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 — *Ibidem* (punkt 53).

28 — C-201/09 P ja C-216/09 P, EU:C:2011:190, punkt 141.

60. Need kohtuasjad käsitlevad siiski eriolukordi – eripärasid, mis on toodud välja kohtuotsuse komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) punktides 47 ja 48, mille puhul ei saanud vaidlustatud otsuse tühistamine teatavat äriühingut puudutavas osas avaldada mingit mõju teistele äriühingutele, kes olid pealegi eraldi otsuseks peetava otsuse adressaadid. Ei ole eriti raske nõustuda, et need adressaadid olid sõltumatud üksused, kellele olid adresseeritud eraldi otsused või vähemalt hulk eraldi üksikotsuseid. [29]

61. Olukord, milles tehti kohtuotsus komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), oli täiesti erinev.

62. Selles kohtuotsuses - mille tegi suurkoda - leidis Euroopa Kohus nimelt, et kui emaettevõtja ei ole rikkumisse kaasatud ja *tema vastutus tuleneb ainult* tema tütarettevõtja vastutusest (esimene tingimus) ning emaettevõtja ja tema tütarettevõtja esitatud paralleelsete hagide *ese on sama* (teine tingimus), võib Üldkohus kohaldada emaettevõtja suhtes seda rikkumise kestuse vähendamist, mida otsustati kohaldada tütarettevõtja algatatud menetluse raames, ning alandada ka emaettevõtjale määratud trahvi summat.

63. Käesoleval juhul kerkib küsimus, kas tegemist ei ole lihtsalt võimalusega, mis Üldkohtul teatavatel tingimustel on, vaid kas ta on lausa kohustatud oma täielikku pädevust kasutades alandama apellandile määratud trahvi summat samal määral, nagu otsustati alandada tema tütarettevõtja trahvi. Tuleb ka rõhutada, et kohtuotsuses komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) kerkis ainult küsimus, kas Üldkohus *võis* või mitte neid summasid teineteisele kohandada, mitte kas ta *pidi* seda tegema.

64. Teatavas mõttes võib leida argumente, mis kõnelevad selle kasuks, et Üldkohtul on kohustus valida sama lähenemine nagu kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

65. Esiteks on niisugune seisukoht kooskõlas mõiste „ettevõtja" ühtse käsitlusega, mille on pakkunud välja komisjon ja mida on Euroopa Kohtu praktikas kinnitatud. Kui emaettevõtjale pannakse rikkumist süüks ainuüksi tema tütarettevõtja tegude tõttu, viib tütarettevõtja puhul ära otsustatud trahvi alandamise kohaldamata jätmine kokkuvõttes selleni, et need kaks üksust, mis moodustavad siiski üheainsa ettevõtja, eraldatakse kunstlikult. Niisuguses olukorras peab emaettevõtjale määratud trahvi ja tütarettevõtjale määratud trahvi vahel eksisteerima teatav ühtlus. Võib tunduda veidi vastuoluline, kui rikkumiste süükspanemisel pooldatakse ühelt poolt mõiste „ettevõtja" ühtset käsitlust ja siis, kui on vaja teha sellest ühtsest käsitlusest kõik järeldused, pooldatakse eraldavat käsitlust.

66. Teiseks aitab Üldkohtu kohustus kohaldada emaettevõtja suhtes tema tütarettevõtja suhtes ära otsustatud trahvi alandamist kaasa selle kohtuotsuse täielikule täitmisele, mille Üldkohus tütarettevõtja suhtes tehti. See tundub seda tähtsam, et komisjon ei näi ikka olevat meelestatud [30] tegema tütarettevõtja trahvi alandamisest kõiki järeldusi. Ma tulen hiljem tagasi selle viimase punkti juurde, mis näib mulle olevat võtmetegur vastamisel küsimustele, mis tekivad seoses esimese ja teise väitega.

29 — Kohtuotsuses komisjon *vs.* AssiDomän Kraft Products jt (C-310/97 P, EU:C:1999:407, punkt 56) märkis Euroopa Kohus nimelt, et EÜ asutamislepingu artikkel 176 (nüüd ELTL artikkel 266) ei eelda, et ta peaks asjaomaste isikute nõudel uuesti läbi vaatama samasugused või samalaadsed otsused, mille puhul on väidetavalt toime pandud sama rikkumine ja mis on adresseeritud teistele adressaatidele kui apellant.

30 — Käesoleval juhul on see nii. Lähenemine, mida komisjon käesoleval juhul pooldab, on siiski vastuolus lähenemisega, mis valiti teistes kohtuasjades, milles komisjon näib seoses ühele äriühingule määratud trahvi alandamisega – hoolimata sellest, et viimase hagiavalduses ei olnud seda taotletud – vastupidi väitvat, et Üldkohus haaras endale ülesandeid, mis on ELTL artikli 266 esimese lõigu kohaselt komisjonil (vt eelkõige kohtuotsus Alliance One International *vs.* komisjon, C-679/11 P, EU:C:2013:606, punktid 93 ja 107).

67. Kolmandaks ei tohi unustada, et Üldkohtul on trahvide summa küsimuses täielik pädevus, mille raames etendab põhimõte *ne ultra petita* palju piiratumat või isegi marginaalset rolli kui õiguspärasuse kontrollimisel. [31]

68. Selle pädevuse kasutamisel peab Üldkohus määratava trahvi summa sobivuse kindlakstegemisel arvesse võtma kõiki õiguslikke ja faktilisi asjaolusid, mis on tema otsuse tegemise kuupäeval asjakohased.

69. Ei saa välistada, et nende asjaolude hulgas on selle arvessevõtmine, et emaettevõtja vastutus tuleneb konkreetsel juhul lihtsalt tema tütarettevõtja vastusest, ja järeldused, mida sellest tuleb teha tütarettevõtjale määratud trahvi alandamisel. Selles olukorras võib muide väita, et niisugusest alandamisest järelduste tegemist emaettevõtja olukorra suhtes (kelle vastutus tuleneb lihtsalt tema tütarettevõtja omast) koos nõudega, et ema- ja tütarettevõtja esitatud paralleelsete hagide ese peab olema sama, iseloomustab teatav automaatsus ja see ei peaks Üldkohtule põhjustama ületamatuid raskusi.

70. Nii ahvatlev kui niisuguse Üldkohtu kohustuse kehtestamine ka ei ole, saab see siiski ainult osaliselt leevendada puudusi, mis kaasnevad paratamatult kohtu sekkumise tingimuste ja juhuslikkusega. Ma olen arvamusel, et kohtu sekkumine nii, nagu apellant soovib, ei saa olla ainus või põhiline viis, mis tagab ühtse ettevõtja lähenemise tõhususe ja vältimatud tagajärjed emaettevõtjale määratud trahvi summale, kui tema vastutus tuleneb ainuüksi tema tütarettevõtja vastusest.

71. Riskides meenutada midagi, mis on ilmne, tuleb esiteks märkida, et kohtu sekkumine saab olla ainult juhuslik selles mõttes, et see sõltub alati ühe või mitme paralleelse hagi eelnevast esitamisest. Ei saa seega välistada, et niisugusel juhul nagu käesolev ei pea emaettevõtja vajalikuks või ei suuda esitada hagi otsuse peale, millega talle määratakse solidaarselt tema tütarettevõtjaga konkurentsieeskirjade rikkumise eest trahv. Niisugusel juhul – ja hoolimata sellest, et vaidlusalune otsus adresseeriti emaettevõtjale üksnes tema tütarettevõtja tegude tõttu – ei vähendata kahtlemata tema trahvi, nagu Üldkohus otsustas seda teha tütarettevõtja trahvi puhul.

72. Teiseks isegi eeldusel, et ema- ja tütarettevõtja esitasid – nagu käesoleval juhul – paralleelsed hagid, on veel vaja, et nende hagide ese oleks sama, vähemalt siis, kui küsimus on õiguspärasuse kontrollis.

73. Kolmandaks – ja see asjaolu paljastab minu arvates kõik kohtu sekkumise kohustuse võimaliku tunnustamise piirid – on isegi täieliku pädevuse raames selleks, et Üldkohus võiks võtta emaettevõtjale määratud trahvi äramuutmisel arvesse seda, mida ta ise tütarettevõtja suhtes tuvastas, veel vaja, et Üldkohus oleks tõesti teinud (või teeks samaaegselt otsuse) tütarettevõtja esitatud hagi kohta hetkel, mil ta teeb otsuse emaettevõtja esitatud hagi kohta. Ei saa välistada, et menetluslike valikute ja igale kohtuasjale omaste materiaalsete piirangute tõttu on liidu kohus selleks hetkeks, mil ta peab tegema otsuse tütarettevõtja esitatud hagi kohta, emaettevõtja esitatud hagi kohta juba otsuse teinud.

74. Olen seega sügavalt veendunud, et niisugusel juhul nagu käesolev on ema- ja tütarettevõtja puhul valitavate lahenduste ühtluse tagamine esiteks komisjoni ülesanne, kes peab ELTL artikli 266 esimese lõigu kohaselt võtma meetmed, mida nende kohtuotsuste täitmine eeldab. Peale kõigi muude kaalutluste tuleb sellel institutsioonil teha tütarettevõtjat puudutavast kohtuotsusest kõik võimalikud järeldused emaettevõtja suhtes.

31 — Vt selle kohta kohtujuristi ettepanek, Mengozzi, kohtuasi komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2012:499, punkt 37) ja kohtujuristi ettepanek, Poiares Maduro, kohtuasi Groupe Danone *vs.* komisjon (C-3/06 P, EU:C:2006:720, punkt 49).

75. Tuleb rõhutada vajadust, et komisjon teeks kõik vajalikud järeldused emaettevõtja suhtes sellest, mida tuvastati ja otsustati lõpuks hagi raames, mille esitas tütarettevõtja otsuse peale, millega määrati mõlemale ettevõtjale solidaarselt trahv. See ei tohi sõltuda mugavuse kaalutlustest. Komisjon peab eeskätt kõikidel juhtudel, mil tütarettevõtja saavutab trahvi täieliku või osalise tühistamise, kohaldama seda ka emaettevõtja suhtes. Meenutan, et niisugusel juhul nagu käesolev, st juhul kui emaettevõtja vastutus tuleneb ainuüksi tema tütarettevõtja tegudest, tähendab see, kui emaettevõtja puhul säilitatakse kõrgem trahvi tase kui tütarettevõtjale lõpuks määratud trahvi tase, et üks osa määratud trahvist ei ole õiguslikult kuidagi põhjendatud.

76. Kõigist nendest kaalutlustest lähtudes analüüsingi nüüd konkreetsemalt esimest ja kolmandat väidet, mis on käesoleva apellatsioonkaebuse raames esitatud.

b) Esimene väide

77. Mis puudutab esimest väidet, et rikutud on võistlevuse põhimõtet, siis olen arvamusel, et kuigi võib leida vältimatuid sarnasusi kohtuotsusega komisjon *vs*. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29), on vastus igal juhul teistsugune.

78. Selles kohtuasjas heideti nimelt Üldkohtule ette, et ta ei andnud komisjonile võimalust võtta seisukohta Üldkohtu kavatsuse kohta alandada Tomkins plc-le määratud trahvi, tuginedes väidetele, mille oli esitanud ainult tema tütarettevõtja paralleelses kohtuasjas, milles tehti Üldkohtu otsus Pegler *vs*. komisjon [32]. Euroopa Kohus lükkas selle väite tagasi, leides, et komisjoni kriitika võistlevuse põhimõtte ja õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele mittejärgimise kohta põhineb selle institutsiooni kindlal veendumusel, et kui hagid ei ole täiesti identsed, on absoluutselt võimatu, et tütarettevõtja Pegler Ltd rikkumisperioodi vähendamist kohaldatakse ka emaettevõtja Tomkins plc suhtes. Euroopa Kohus täpsustab aga, et „mõnel juhul [on see võimalus] olemas” (C-286/11 P, EU:C:2013:29, punkt 61).

79. Antud juhul ei saa aga jätta tähelepanuta argumente, et tütarettevõtjale määratud trahvi summa alandamine, millega ei kaasnenud emaettevõtjale määratud trahvi alandamist, muutis emaettevõtja vastutuse laadi. [33] Kas ei saa emaettevõtja vastutust siis enam pidada vastutuseks, mis tuleneb ainuüksi tema tütarettevõtja vastutusest, või ei ole emaettevõtjale määratud trahvi ja tütarettevõtjale määratud trahvi erinevusel enam mingit õiguslikku põhjendust ja õiguslikku alust.

80. Ma ei ole siiski veendunud, et kohtumenetluses, milles tehti vaidlustatud kohtuotsus, rikkus Üldkohus võistlevuse põhimõtet, mis eeldab eelkõige, et pooltele oleksid teada nii faktilised kui ka õiguslikud asjaolud, mis on menetluse tulemuse suhtes määravad [34] – ükskõik kas kohus tõstatas need omal algatusel või mitte –, ning et nad saaksid neid võistlevalt arutada.

81. Isegi eeldusel, et nõustuda tuleb argumentidega, et vaidlustatud kohtuotsusega, tõlgendatuna koostoimes kohtuotsusega, mis tehti samal päeval kohtuasjas Total Raffinage Marketing *vs*. komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423), muudeti apellandi vastutuse laadi, ei saa minu hinnangul vaidlustatud kohtuotsust pidada problemaatiliseks kaitseõiguste järgimise seisukohast.

82. Olen seega arvamusel, et väide, et käesoleval juhul on rikutud võistlevuse põhimõtet, on kui mitte tulemusetu, siis selgelt põhjendamatu.

32 — T-386/06, EU:T:2011:115.

33 — Ehkki selle väite sõnastus võib mitmes mõttes teatavat segadust tekitada, viitab apellant tõesti vastutuse laadi muutusele, mitte ainult tema vastutuse suurenemisele.

34 — Seda nõuet meenutati hiljuti kohtuotsuses Siseturu Ühtlustamise Amet *vs*. National Lottery Commission (C-530/12 P, EU:C:2014:186, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

83. Väide on tulemusetu seepärast, et vastutuse laadi muutis – kui muutis – mitte vaidlustatud kohtuotsus, vaid selle ja samal päeval kohtuasjas Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) tehtud kohtuotsuse mõju koostoimes.

84. Väide on igal juhul põhjendamatu, sest ei ole sugugi tõendatud, et Üldkohus tegi vaidlustatud kohtuotsuse, laskmata pooltel mõnda faktilist või õiguslikku asjaolu arutada. Teistsuguse otsustusega kohustataks kohut paluma süstemaatiliselt juriidilist isikut avaldama arvamust seotud või paralleelsetes kohtuasjades võetud seisukohtade võimaliku mõju kohta.

85. Lõpuks on kindlalt välja kujunenud, et kui Üldkohus rikub niisugust menetlusõigust nagu võistlevuse põhimõtte järgimine, saab see tema otsuse tühistamise kaasa tuua ainult juhul, kui see rikkumine avaldas mõju vaidluse lahendusele.[35]

86. Mulle näib, et käesoleval juhul ei ole seda tõendatud. Ei ole nimelt näidatud, et kui apellanti oleks palutud teha seda, mida ta õigeks peab, oleks see tingimata muutnud vaidluse lahendust.

c) Kolmas väide

87. Ka kolmas väide ei ole veenev.

88. Nagu ma eespool meenutasin, ei saa kohtuotsusest komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) järeldada, et Üldkohus rikkus õigusnormi või kasutas oma täielikku pädevust valesti, kui ta jättis käesoleval juhul apellandile määratud trahvi summa kohandamata selle trahvi summaga, mis määrati lõpuks tema tütarettevõtjale kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423).

89. Mis puudutab selle väite esimest osa, siis ei veena mind eriti apellandi argumendid, millega püütakse sisuliselt tõendada, et Üldkohus ületas täieliku pädevuse kasutamisel oma volitusi, muutes sellega tema vastutuse laadi.

90. Selle jätkuks, mida ma märkisin esimese väite kohta, piisab, kui meenutada, et vastutuse ulatuse muutmise seisukohast võib olla problemaatiline paralleelses kohtuasjas Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) tehtud alandamine, mitte kohtuotsus eraldivõetuna.

91. Mis puudutab kolmanda väite teist osa, siis see on paljuski seotud juhistega, mis tulenevad kohtuotsusest komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

92. Pean taas vajalikuks meenutada, et Euroopa Kohus on kõnelnud ainult Üldkohtu võimalusest kohaldada siis, kui ema- ja tütarettevõtja vaidlustavad oma trahvid paralleelsete hagidega, mille ese on sama, emaettevõtja suhtes sama trahvi alandamist nagu tema tütarettevõtja suhtes. See näib mulle muide ilmnevat üsna selgelt Euroopa Kohtu kasutatud terminitest, eelkõige sellest, et kahel korral on selle kohtuotsuse punktis 61 kasutatud sõna „võimalus”. Ehkki Euroopa Kohus on leidnud, et täielik pädevus võimaldab Euroopa Kohtul kohandada emaettevõtjale määratud trahvi summat tema tütarettevõtjale määratud trahvi summaga viimase esitatud paralleelse hagi raames, ei ole ta siiski sugugi sedastanud niisugust kohustust.

93. Eespool esitatud põhjustel leevendaks niisugune kohustus ainult osaliselt puudusi, mis kaasnevad sellega, kui ema- ja tütarettevõtjale määratud trahvide summad ei ole teineteisega vastavuses.

35 — Vt eelkõige kohtuotsus Gascogne Sack Deutschland *vs.* komisjon (C-40/12 P, EU:C:2013:768, punkt 81 ja seal viidatud kohtupraktika).

94. Igal juhul isegi eeldusel, et Euroopa Kohus otsustab, et Üldkohtul on niisugune kohustus – mis ei näi mulle sugugi vajalik, võttes arvesse täitmiskohustust, mis on komisjonil ELTL artikli 266 esimese lõigu kohaselt –, saab kohtu niisugune kohustus eksisteerida ainult teatavatel tingimustel.

95. Lisaks sellele, et tütar- ja emaettevõtja peavad olema esitanud paralleelsed hagid – nagu ilmneb selgelt kohtuotsusest komisjon *vs*. Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) –, peab neil olema ka *sama ese*.

96. Kuigi Euroopa Kohus ei määratlenud mõistet „ese” selles kohtuotsuses selgelt, võimaldavad selle sisu mõista siiski kaks põhilist asjaolu.

97. Esiteks ei nõua Euroopa Kohus, et hagisid põhjendataks samade väidetega ja neid väiteid samade argumentidega. Niisugune lähenemine oleks liiga kitsendav ja võib nurjata igasuguse trahvisummade teineteisele kohandamise katse, mille Üldkohus on oma täielikku pädevust kasutades ära otsustanud.

98. Teisalt ei saa seda, et ese on sama, järeldada üksnes siis, kui täidetud on nõue, et tütar- ja emaettevõtja vastavate nõuetega püütaks saavutada sama tulemust. Ka see, kui vaidlustatakse üldiselt trahvi sobivus või proportsionaalsus rikkumise kestuse ja raskusastme seisukohast, ei saa viia järelduseni, et ese on sama.

99. Selles küsimuses näib mulle, et Euroopa Kohus nõustus lähenemisega, mille Üldkohus valis kohtuasjas Tomkins *vs*. komisjon (T-382/06, EU:T:2011:112), eristades rikkumise kestust käsitlevaid argumente selle põhjal, kas need puudutavad sama aspekti või mitte. Üldkohus kohandas trahvisummad teineteisele nimelt ainult niisugusel määral. Selle kohtuotsuse punktis 56 näib Euroopa Kohus olevat kinnitanud Üldkohtu vahetegemist, leides, et Üldkohut ei saa kritiseerida selle eest, et ta keeldus võtmast Tomkins plc hagi alusel algatatud kohtuasjas arvesse viga, mille komisjon tegi hoiatava mõju tagamiseks mõeldud kordaja kohaldamisel Pegler Ltd. suhtes. Euroopa Kohus märkis sealjuures, et Üldkohus tegi sama kohtuotsuse punktides 56-58 järelduse asjaolust, et Tomkins plc hagi ei puuduta komisjoni viga hoiatava mõju tagamiseks mõeldud kordaja kohaldamisel.

100. Käesoleva juhtumi juurde tagasi tulles tuleb märkida, et ehkki lisaks paljudele väidetele, mis käsitlevad rikkumise apellandile süükspandavust, vaidlustas viimane tõesti ka kindlaksmääratud rikkumise ajavahemiku, ei teinud ta seda täpselt samast vaatevinklist nagu Total France. Peale selle, mida tuvastati küsimuses, kas ta osales selles tõesti teatavatel ajavahemikul, kritiseeris Total France ka meetodit, mida trahvi arvutamisel kasutati, et määrata kindlaks rikkumise kestuse puhul kohaldatav kordaja.

101. Üldkohus alandas apellandi tütarettevõtjale määratud trahvi summat aga just etteheite tõttu, et suunistest tuleneva meetodi kohaldamisel rikuti võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtteid.

102. Olen seega arvamusel, et isegi eeldusel, et Üldkohus pidi võtma arvesse trahvi alandamist, mis Total France'i puhul ära otsustati, ei saanud ta alandada apellandile määratud trahvi samal määral. Apellandi hagiga ei vaidlustatud nimelt kestuse alusel kasutatud meetodit ning sellel ei olnud seega selles küsimuses sama ese nagu tema tütarettevõtja Total France'i hagil.

103. Mis puudutab etteheidet, et rikutud on võrdse kohtlemise põhimõtet, siis siin tekib veel küsimus, kas Üldkohus pidi trahvi automaatselt alandama samal määral nagu Total France'i oma.

104. Selles küsimuses piisab, kui meenutada, et täieliku pädevuse teostamine ei tähenda omal algatusel kontrollimist, ning et välja arvatud avalikul huvil põhinev väide, mille kohus peab tõstatama omal algatusel, on vaidlustatud otsuse põhjenduse niisuguse puudumise korral hageja see, kes peab tõstatama väited selle otsuse kohta ning esitama nende väidete põhjendamiseks tõendid.[36]

105. Et apellant ei vaidlustanud esimeses kohtuastmes meetodit, mida kasutati rikkumise kestuse alusel kohaldatava kordaja kindlaksmääramisel trahvisumma väljaarvutamiseks, ei saa ta minu arvates apellatsioonimenetluses väita, et Üldkohus kohtles teda ebasoodsamalt kui tema tütarettevõtjat.

106. Kuna lisaks ei ole võrdse kohtlemise põhimõte avalikul huvil põhinev väide,[37] ei olnud Üldkohtul õigust väita omal algatusel, et kordaja kohaldamine oli õigusvastane, isegi kui ta sai sellest teada Total France'i esitatud paralleelse hagi raames.

107. Need kaalutlused on õiged ka etteheite puhul, et rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet. Asjaolu, et Üldkohus peab oma täielikku pädevust kasutama nii, et ta järgib seda viimast põhimõtet, ei tähenda, et ta on kohustatud esitama ise kõik argumendid selle põhimõtte rikkumise kohta.

108. Võttes arvesse kõiki neid kaalutlusi, olen arvamusel, et apellatsioonkaebuse esimene ja kolmas väide tuleb tagasi lükata.

B. *Teine väide, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendamisel on rikutud õigusnorme*

109. Apellant väidab, et Üldkohus tegi õiguspärasuse kontrolli teostamisel ja täieliku pädevuse kasutamisel mitu „põhjendamisviga".

1. Esimene väiteosa: Üldkohtu poolne õigusnormi rikkumine õiguspärasuse kontrollimisel, sest ta ei leidnud, et komisjon on rikkunud oma põhjendamiskohustust

a) Poolte argumendid

110. Apellant esitab kaks etteheidet.

111. Esiteks leiab ta, et Üldkohus rikkus õigusnorme, kui ta kontrollis vaidlusaluse otsuse põhjendusi, mis käsitlevad argumente, millega püüti lükata ümber otsustava mõju eeldus.

112. Totali arvates kohustasid mitu asjaolu käesoleval juhul vastavalt kohtuotsusele Elf Aquitaine *vs.* komisjon[38] põhjendama mõjuvamalt, miks leidis komisjon, et esitatud asjaoludest ei piisa selle eelduse ümberlükkamiseks.

113. Esiteks ei järgita vaidlusaluses otsuses tema sõnul väljakujunenud otsustuspraktikat, vaid see annab tunnistust lähenemise muutusest - mis tuli esile kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620) – selle eelduse kohaldamisel, et emaettevõtjad avaldavad oma tütarettevõtjatele otsustavat mõju. Teiseks tõi see lähenemise muutus kaasa apellandi

36 — Vt eelkõige kohtuotsused KME Germany jt *vs.* komisjon (C-272/09 P, EU:C:2011:810, punkt 104), Chalkor *vs.* komisjon (C-386/10 P, EU:C:2011:815, punkt 64) ja KME Germany jt *vs.* komisjon (C-389/10 P, EU:C:2011:816, punkt 131).

37 — Sellest annab tunnistust asjaolu, et see lükati Euroopa Kohtus tagasi uue väitena (vt kohtuotsused Langnese-Iglo *vs.* komisjon, C-279/95 P, EU:C:1998:447, punktid 53-56, ja The Dow Chemical Company *vs.* komisjon, C-179/12 P, EU:C:2013:605, punktid 80-83).

38 — C-521/09 P, EU:C:2011:620, punktid 150-165.

märkimisväärse erineva kohtlemise, millele komisjon pidi pöörama erilist tähelepanu. Kolmandaks tuleb rõhutada, et käesoleval juhul tuleneb apellandi vastutus täielikult tema tütarettevõtja vastutusest, kusjuures viimane osales ainsana rikkumises otseselt. Neljandaks sai Total sellest ametlikult teada alles vastuväiteteatise saatmise hetkel, mis võib kahjustada kaitseõigusi.

114. Viidates kohtuotsusele Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620) (eelkõige selle punktidele 160 ja 167), leiab Total, et vastupidi Üldkohtu väitele vaidlustatud kohtuotsuse punktis 123 ei analüüsinud komisjon kõiki tõendeid, mis ta esitas. Üldkohus ei leidnud, et vaidlusalune otsus on selles küsimuses täielikult põhjendamata, mis kujutab endast olulise vorminõude rikkumist. Apellandi arvates ilmneb vaidlustatud kohtuotsusest, et aetakse segi (vt eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktid 74 ja 146) esiteks komisjoni võimalus eeldada siis, kui emaettevõtjale kuulub 100% tütarettevõtjast, et nad moodustavad majanduslikult ühtse ettevõtja, ja teiseks niisuguse ettevõtja õiguspärane võimalus, kes soovib seda eeldust ümber lükata, esitada kõik asjaolud, mis näitavad, et need kaks äriühingut ei moodusta ühte üksust.

115. Teiseks leiab Total, et asendades komisjoni arutluskäigu enda omaga selle asemel, et leida, et vaidlusalune otsus on põhjendamata, ületas Üldkohus oma õiguspärasuse kontrolli piire, mille tõttu tuleks vaidlustatud kohtuotsus kindlasti tühistada. Nii on see seda enam, kui põhjendatakse vastust argumentidele, et Total Raffinage Marketing oli rahalises mõttes iseseisev (T-566/08, EU:T:2013:423) (eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktid 89 ja 90), et tütarettevõtja ei teatanud emaettevõtjale oma tegevusest turul (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 95), et emaettevõtja ei andnud apellandile juhiseid (vaidlustatud kohtuotsuse punkt 99) ning et ema- ja tütarettevõtja juhtimisorganistes ei töötanud samu isikuid (vaidlustatud kohtuotsuse punktid 75-80).

116. Komisjon palub lükata need etteheiteid tagasi, pidades neid vastuvõetamatuks või igal juhul põhjendamatuks.

b) Õiguslik hinnang

i) Vastuvõetavus

117. Ennekõike tuleb võtta seisukoht küsimuses, kas see väiteosa on vastuvõetav.

118. Nagu komisjon märkis, on tõesti põhjust küsida, kas apellant püüab sellega, et ta esitab esmakordselt vaidlusaluse otsuse põhjendatuse kui olulise vorminõude küsimuse, muuta Üldkohtule lahendamiseks esitatud vaidluse eset.

119. Näib nimelt, et vaidlustatud kohtuotsuse punktid, mis on vaidlustatud apellatsioonkaebuse teise väite raames [39] ja milles vastatakse Üldkohtule esitatud neljanda väite teise osa raames esitatud argumentidele, puudutavad peamiselt küsimust, kas komisjon tegi otsustava mõju eelduse ümberlükkamiseks esitatud asjaolude hindamisel ilmse hindamisvea.

120. Apellant rõhutas ka, et etteheited, mis ta käesoleva väite raames sõnastab, käsitlevad „täielikku põhjenduse puudumist" vaidlusaluses otsuses, mille Üldkohus oleks pidanud omal algatusel välja tooma.

39 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 88-93 ja 94-96.

121. Selles küsimuses on kindlalt välja kujunenud, et ELTL artiklis 296 sätestatud ja oluliseks vorminõudeks peetava institutsioonide aktide põhjendamise kohustuse rikkumise probleemi *võib* kohus tõstatada omal algatusel. See võimalus tuleneb loogiliselt vaidlust lahendava kohtu vajadusest mõista oma kontrolli konkreetsel teostamisel akti andja arutluskäiku. Seega on kindlalt välja kujunenud, et üksikotsuse põhjendamise kohustuse põhieesmärk on võimaldada kohtul teostada kontrolli. [40]

122. Küsimus, kas põhjenduse puudumise probleemi *peab* tõstatama kõikidel juhtudel omal algatusel, on palju keerukam ja käesoleva juhtumi konkreetsetel asjaoludel tuleb sellele vastata eitavalt.

123. Kui kohus peab tegema otsuse, kas vaidlustatud aktis esitatud hinnang – käesoleval juhul apellandi poolt oma tütarettevõtjale avaldatava otsustava mõju eelduse ümberlükkamiseks esitatud asjaolude analüüs - on põhjendatud, peab kohus minu arvates tingimata saama oma kontrolli teostamiseks aru otsuse sisust ja akti andja arutluskäigust. Teiste sõnadega käib komisjoni antud hinnangute põhjendatuse analüüs tingimata nii, et kontrollitakse – kasvõi kaudselt –, kas vaidlusaluse otsuse põhjendused on piisavad.

124. Ma nõustun seega täielikult komisjoni seisukohaga, et Üldkohus ei saa olla kohustatud kontrollima omal algatusel vaidlusaluse otsuse põhjendusi aspektides, mida ei ole talle hindamiseks esitatud. Niisuguse otsuse tegi Euroopa Kohus muide hiljuti, lükates apellatsioonkaebuse läbivaatamisel tagasi kaks väidet, mis käsitlesid vaidlusaluse otsuse põhjendusi ja mida ei olnud – nagu käesolevalgi juhul – esitatud sõnaselgelt esimeses kohtuastmes. [41]

125. Käesoleval juhul vaadeldav juhtum erineb juhtumist, mida käsitleti kohtuotsuses Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620) – kohtuasi, milles küsimus, kas nende argumentide tagasilükkamine, mille apellant esitas otsustava mõju avaldamise eelduse ümberlükkamiseks, on põhjendatud, esitati just esimeses kohtuastmes. [42]

126. Käesoleval juhul tuleb märkida, et apellant keskendus oma argumentatsioonis sellele, et üldse tugineti eeldusele, et ta avaldab oma tütarettevõtjale Total France otsustavat mõju, ja asjaoludele, mis oleksid pidanud viima komisjoni selle eelduse ümberlükkamiseni. Vaidlustatud kohtuotsuse kritiseeritud aspektid on seega seotud komisjoni antud hinnangute põhjendatuse ja küsimusega, kas vaidlusaluse otsuse põhjendav osa võib olla oluliste vorminõuete seisukohast ebapiisav.

127. Olen ka arvamusel, et esimene väiteosa tuleb vastuvõetamatuse tõttu tervikuna läbi vaatamata jätta.

128. Mulle tundub nimelt üsna mõeldamatu kritiseerida Üldkohut selle eest, et ta ei käsitlenud küsimust, mida talle hindamiseks ei esitatud. Teistsuguse järeldusega rikutaks minu arvates menetluse juhtpõhimõtteid, pannes kohtule ebaproportsionaalse kohustuse, mille aluseks on soov teataval määral „hüvitada" tuginemist eeldusele, et emaettevõtjad avaldavad oma tütarettevõtjatele otsustavat mõju, millega Euroopa Kohus on nõustunud. Ma tulen selle küsimuse juurde hiljem tagasi.

129. Kui Euroopa Kohus ei peaks selle järeldusega nõustuma, tuleb vastata sisulisele küsimusele, kas Üldkohus rikkus sellest kohtuotsusest Elf Aquitaine *vs.* komisjon tulenevaid juhiseid.

40 — Vt eelkõige kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620, punkt 148 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 — Vt kohtuotsus Gascogne Sack Deutschland *vs.* komisjon (C-40/12 P, EU:C:2013:768, punktid 46-55 ja 61-64).

42 — Vt selle kohtuotsuse punkt 9, milles on mainitud Üldkohtu poolset ebapiisavale põhjendusele viitava teise väite analüüsi.

ii) Põhjendamiskohustuse ulatus vastavalt samale kohtuotsusele Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P)

130. Apellant näib väitvat, et institutsioonide aktide põhjendatuse probleemi omal algatusel tõstatamise küsimus paistab uues valguses ja tuleb eriti teravalt esile komisjoni otsuste puhul, milles on tuginetud otsustava mõju eeldusele. Kui lähtuda kohtuotsuses Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620) antud juhistest, siis rõhutas Euroopa Kohus muu hulgas, et samaaegselt komisjoni kohustusega esitada vaidlusaluses otsuses „üksikasjalik selgitus" põhjuste kohta, miks komisjon leiab, et apellandi esitatud asjaolud ei ole piisavad selles otsuses kohaldatud eelduse ümberlükkamiseks, pidi Üldkohus pöörama *erilist tähelepanu* küsimusele, kas komisjon on selle kohustuse täitnud (kohtuotsuse punkt 167).

131. Meenutan, et kohtuotsuses Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620) rõhutas Euroopa Kohus muu hulgas, et komisjoni otsuse puhul, milles on teatavate adressaatide puhul tuginetud eranditult otsustava mõju avaldamise eeldusele, tuleb tõdeda, et komisjon on igal juhul kohustatud esitama nendele adressaatidele nõuetekohaselt põhjused, miks ei piisanud selle eelduse ümberlükkamiseks esitatud faktilistest ja õiguslikest asjaoludest, vastasel korral muudetakse see eeldus faktiliselt ümberlükkamatuks. Komisjoni kohustus oma otsuseid selles küsimuses põhjendada tuleneb eelkõige selle eelduse ümberlükatavusest, mille saavutamiseks peavad asjaomased isikud esitama tõendid majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete kohta asjaomaste äriühingute vahel (sama kohtuotsus punkt 153).

132. Euroopa Kohus täpsustas selles kontekstis, et komisjon ei pea tingimata võtma seisukohta kõikide asjaolude suhtes, mille asjaomased isikud talle esitavad, aga Üldkohus peab, *pidades silmas kõiki konkreetse juhtumi asjaolusid*, pöörama erilist tähelepanu küsimusele, kas viimati nimetatud otsus sisaldab üksikasjalikku selgitust põhjuste kohta, miks komisjon leiab, et apellandi esitatud asjaolud ei ole piisavad selles otsuses kohaldatud eelduse ümberlükkamiseks (kohtuotsuse punktid 161 ja 167).

133. Peale eespool mainitud asjaolu, et Üldkohtus arutati komisjoni otsuse selle osa põhjendatuse küsimust, mis käsitleb otsustava mõju eeldusele tuginemist ja selle ümberlükkamiseks esitatud argumente, püüdis Euroopa Kohus minu arvates tuua välja konkreetseid asjaolusid, mitte näidata, et eksisteerib mingi mõjuvama põhjendamise kohustus, ja nõuda samal ajal Üldkohtult erilist tähelepanu selles küsimuses.

134. Mulle näib, et see ilmneb üsna selgelt sõnastusest, mida kasutas Euroopa Kohus, kes meenutab kõigepealt väljakujunenud kohtupraktikat üksikotsuste põhjendamise valdkonnas [43] ja eelkõige reeglit, et põhjendamiskohustus tuleb kohandada igale konkreetsele juhtumile, ning kirjeldab siis konkreetse juhtumi asjaolusid.

135. Kõigepealt märkis Euroopa Kohus, et selles kohtuasjas on ainult ühes vaidlusaluse otsuse põhjenduses tõesti ära näidatud põhjused, miks komisjon lükkas tagasi apellandi argumendid, mis käsitlevad tema tütarettevõtja väidetavat sõltumatust. [44]

136. Seejärel märkis Euroopa Kohus, et kõnesolevat kohtuasja iseloomustas tema arvates lähenemise muutus apellandi suhtes – mida apellatsioonimenetluses ei vaidlustatud – „orgaaniliste peroksiidide" otsuse [45] ja vaidlusaluse otsuse vahel antud kohtuasjas. [46]

43 — Vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620, punktid 144-155).

44 — *Ibidem* (punkt 168).

45 — Komisjoni 10. detsembri 2003. aasta otsus K(2003) 4570 (lõplik) [EÜ] artikli 81 ja EMP lepingu artikli 53 alusel algatatud menetluses (Kaasus COMP/E-2/37.857 – orgaanilised peroksiidid) (ELT 2005, L 110, lk 44).

46 — Komisjoni 19. jaanuari 2005. aasta otsus K(2004) 4876 (lõplik) [EÜ] artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/E-1/37.773 – monokloroäädikhape) (vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, EU:C:2011:620, punktid 163-167).

137. Kohtuotsuse kohaselt järeldas Euroopa Kohus lõpuks muide ainult „konkreetsete asjaolude" tõttu, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et vaidlusalune otsus on kooskõlas EÜ artikliga 253, ega karistanud põhjenduse puudumist vaidlusaluses otsuses osas, mis puudutab apellandile määratud trahvi.[47]

138. Käesoleval juhul ei tundu mulle, et sellest kohtuotsusest tulenevaid juhiseid oleks eiratud.

139. Nagu komisjon väga õigesti märkis, näib mulle esiteks, et nii komisjoni otsuse sõnastust kui ka konkreetseid asjaolusid, mille alusel see tehti, tuleb eristada nendest, mille tulemusena tehti kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620). Meil on kahtlemata tegemist komisjoni otsusega, mis sisaldab põhjalikumaid põhjendusi,[48] mis on kindlasti üheselt mõistetavamad kui need, millega oli tegemist selles kohtuasjas.

140. Teiseks võib kahelda, kas vaidlusaluse otsuse tegemisega siin käsitletavas asjas kaugenes komisjon oma otsustuspraktikast. Seda praktikat iseloomustab nimelt teatav kanoonilisus tegeliku mõju avaldamise eelduse kohaldamisel, mis puudutab emaettevõtjate ja 100% ulatuses neile kuuluvate tütarettevõtjate suhteid. Mulle näib, et komisjon hakkas seda eeldust kasutama ja see sedastati Euroopa Kohtu praktikas[49] ammu enne vaidlusaluse otsuse tegemist.

141. Kõikidest nendest kaalutlustest ilmneb, et argumendiga, et rikuti põhjendamiskohustust, mida on täpsustatud viidatud kohtuotsuses Elf Aquitaine *vs.* komisjon, ei saa minu arvates nõustuda.

142. Ma ei ole igal juhul veendunud, et Üldkohus tegi vaidlusaluse otsuse „põhjenduste analüüsimisel" mingi vea. Mulle näib, et Üldkohus võttis nõuetekohaselt arvesse kõiki argumente, mille apellant otsustava mõju eelduse ümberlükkamiseks selles kontekstis esitas,[50] ning et ta veendus tõesti, et komisjon analüüsis ikka asjaolusid, mis esitati vastuseks vastuväiteteatisele. Sellest annavad tunnistust pikad arutluskäigud, milles Üldkohus analüüsis argumente, mille apellant oli selle kohta esitanud ning mille kohaselt puudusid apellandi ja Total France'i juhtimisorganites samad töötajad (punktid 75-81), Total France oli oma kaubandusstrateegia kindlaksmääramisel väidetavalt sõltumatu (punktid 82-87), Total France oli rahalises mõttes iseseisev ja parafiinvahade müük moodustas tema käibest väikese osa (punktid 88-93), väiteid, et Total France ei teatanud apellandile oma tegevusest turul (punktid 94-96), ning väiteid, et Total France ei pea järgima apellandi juhiseid ja tegutseb enda nimel ja arvel (punktid 97-100).

143. Vastupidi apellandi arvamusele leian, et nendes arutluskäikudes ei ole sugugi segi aetud võimalust tugineda otsustava mõju eeldusele, mis tuleneb kohtupraktikast, ja iga ettevõtja õiguspärast võimalust esitada tõendeid selle eelduse ümberlükkamiseks.

144. Mis puudutab viimaks etteheidet, et Üldkohus asendas – eelkõige punktides 89, 90, 95, 98 ja 99 - komisjoni väära hinnangu oma hinnanguga, siis ka see ei ole minu silmis veenev.

145. Peale selle, et mõnes kohas on esitatud mittevajalikke kaalutlusi,[51] mille ekslikkus ei saa viia kohtuotsuse tühistamiseni,[52] ei saa asjaolu, et Üldkohus võttis kohtuotsuse mõnes osas, mis käsitlevad neljanda väite teist osa, üle mõned komisjoni kaalutlused – analüüsides neid poolte arutelu põhjal kriitiliselt – samastada põhjenduste asendamise katsega.

47 — Vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon (C-521/09 P, EU:C:2011:620, punkt 170).

48 — Hinnang küsimuses, missugune ettevõtja on rikkumise eest vastutav, on apellanti puudutavas osas toodud umbes 20 põhjenduses (vaidlusaluse otsuse põhjendused 574-586).

49 — Vt eelkõige kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (C-243/12 P, EU:C:2009:536, punktid 58-63 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 — Vt neljanda väite analüüs vaidlustatud kohtuotsuse punktides 67-102.

51 — Nii on see vaidlustatud kohtuotsuse punktidega 80 ja 99.

52 — Vt eelkõige kohtuotsus komisjon *vs.* Deutsche Post (C-399/08 P, EU:C:2010:481, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

146. Teen seega ettepaneku jätta teise väite esimene osa vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja lükata see igal juhul põhjendamatuse tõttu tagasi.

2. Teine väiteosa: oma muutmispädevust kasutanud Üldkohtu põhjenduse puudumine

a) Poolte argumendid

147. Apellant kritiseerib Üldkohut seetõttu, et viimane ei kontrollinud omalt poolt, kas trahvi summat on sobivalt põhjendatud, ja seda nii rikkumise raskusastet kui ka kestust arvestades, samas kui kohtuotsuses Total Raffinage Marketing *vs*. komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) tegi ta seda. Totali meelest on Üldkohus rikkunud õigusnormi kahel korral: esiteks jättis ta sõltumatult ja omal algatusel kontrollimata, kas talle määratud trahv on sobiv, ja teiseks on ta oma hinnangut põhjendanud ekslikult, piirdudes sellega, et märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 224, et trahvi summa on „käesoleva juhtumi konkreetseid asjaolusid arvestades" sobiv.

148. Komisjon palub see väiteosa tagasi lükata.

b) Õiguslik hinnang

149. Teise väite teine osa puudutab minu meelest kahte aspekti. Esimene on lahutamatult seotud esimese väite raames tõstatatud küsimustega, sest tõmmatakse paralleele trahvi summaga, mis määrati kohtuotsuses Total Raffinage Marketing *vs*. komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423). Teises kurdetakse üldisemalt, et talle määratud trahvi summat ei ole põhjendatud.

150. Esimese aspekti osas viitan eespool esitatud kaalutlustele. Esiteks ei olnud Üldkohus kohustatud kohandama apellandile määratud trahvi summat tema tütarettevõtjale määratud trahvi summaga, kuid lisaks sellele ei puudutanud rikkumise kestuse osas apellandi kriitika Üldkohtus sama aspekti, mida kritiseeris Üldkohus, mistõttu ei olnud sel „sama ese".

151. Mis puudutab teist aspekti, siis ma ei arva, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides, millele apellant konkreetselt viitab (punktid 214-219 ja 224) oleks tehtud mingi hindamisviga või et need oleksid ebapiisavalt põhjendatud, ükskõik kui üldised ja lühidad Üldkohtu kaalutlused ka tunduvad.

152. Käesoleval juhul tuleb meenutada, et Üldkohus märkis äramuutmisnõuete põhjendamiseks esitatud väidete kohta järgmist.[53]

153. Kõigepealt lükkas ta tagasi kaheksanda väite, milles taotleti apellandile määratud trahvi tühistamist, mille kohaselt oli rikutud 2006. aasta suuniseid ja trahvi summa oli ebaproportsionaalne. Arutluskäik, mille Üldkohus vastuseks sellele väitele esitas,[54] ei ole absoluutselt mitmeti mõistetav ning seda ei ole pealegi käesoleva apellatsioonkaebuse raames sugugi vaidlustatud.

154. Seejärel tuleb märkida, et apellandi üheksanda väite raames esitatud kõik argumendid, millega taotleti trahvi summa märkimisväärset alandamist ning mille kohaselt määrati väidetava tegevuse raskusaste ja kestus kindlaks vääralt ja rikuti kaitseõigusi, lükkas ta tagasi minu arvates piisavate põhjendustega.[55]

53 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktid 191-224.

54 — *Ibidem* (punktid 193-204).

55 — *Ibidem* (punktid 208-220 ning 222 ja 223).

155. Lisaks tuleb juhtida tähelepanu, et ehkki etteheite kohta, et seda, miks ei võetud arvesse asjaolu, et vaidlusalune tegevus ei avaldanud asjaomasele turule mõju, ei ole piisavalt põhjendatud, märkis Üldkohus, et vaidlusaluse otsuse õiguspärasuse kontrollimisel EÜ artikli 230 alusel peab ta põhjendusi kontrollima,[56] ei keeldunud ta siiski vastamast apellandi argumentidele, nagu need olid välja toodud esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduses.[57]

156. Need kaalutlused näivad mulle asjakohastena ka argumentide suhtes, mis esitati selleks, et lükata ümber komisjoni järeldused rikkumise kestuse küsimuses (vt vaidlustatud kohtuotsuse punktid 215-219).

157. Lõpuks tuleb märkida, et ma ei saa nõustuda argumentidega, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 224 tehtud järeldus, et trahvi summa on „käesoleva juhtumi konkreetseid asjaolusid arvestades" sobiv – järeldus, mis on väidetavalt eriti ebamäärane ja üldine –, näitab, et Üldkohus ei teostanud kontrolli, mida ta peab teostama oma täielikku pädevust kasutades.

158. Peale selle, et apellant ei maini, et järeldus, millele Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 224 jõudis, tehti selle tulemusena, et analüüsiti kõiki muutmisnõude põhjendamiseks esitatud väiteid, ei selgita ta ka, missugused menetluse käigus käsitletud aspektid täpselt on Üldkohtu arutluskäigus põhjendamata.

159. Isegi eeldusel, et apellant kritiseerib kontrolli, mida Üldkohus teostas talle määratud trahvi sobivuse üle, ei näita ta ära, missuguseid asjaolusid oleks tema meelest pidanud täieliku pädevuse kasutamisel arvesse võtma. Üldkohtult ei saa selle pädevuse kasutamisel nõuda, et ta asendaks komisjoni hinnangu enda omaga, analüüsides omal algatusel teisi etteheiteid, mille võib vaidlusaluse otsuse vaidlustatud osade puhul tõstatada.[58]

160. Kõikidel nimetatud põhjustel teen ettepaneku teine väide tervikuna tagasi lükata.

C. Neljas kuni kuues väide, mille alusel nõutakse trahvisumma tühistamist või muutmist

161. Oma neljandas väites palub apellant teise võimalusena Euroopa Kohtul - eelkõige kolmanda väite raames esitatud kaalutlusi arvestades - kasutada täielikult oma muutmispädevust ning tühistada Totalile määratud trahv või seda vähendada, võttes arvesse kohtuasja kõiki õiguslikke asjaolusid.

162. Oma viiendas väites taotleb apellant kolmanda võimalusena, et Euroopa Kohus tuvastaks ka siis, kui ta vaidlustatud kohtuotsust ei tühista, et Üldkohus kohaldas valesti oma muutmispädevust, ja viiks Totalile määratud trahvi summa vastavalt kohtuotsusele Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423) tema tütarettevõtjale määratud trahviga samale tasemele, st vähendaks seda 2 704 158 euro võrra.

163. Oma neljanda võimalusena esitatud kuuendas ja viimases väites palub apellant Euroopa Kohtul igal juhul kohandada talle määratud trahvi põhisummat tema tütarettevõtjale Total France määratud trahvi põhisummaga kas tütarettevõtja esitatud apellatsioonkaebuse korral Euroopa Kohtu otsusega, mis tehakse selle apellatsioonkaebuse kohta, kui ta leiab, et saab teha asja suhtes lõpliku otsuse, või Üldkohtu otsusega, kui Euroopa Kohus asja Üldkohtusse tagasi suunab. Samadel põhjustel leiab Total, et tema tütarettevõtjale määratud trahvi võimalik tühistamine peab tingimata kaasa tooma talle määratud trahvi tühistamise.

56 — Vaidlustatud kohtuotsuse punkti 212 esimene lause.

57 — Vaidlustatud kohtuotsuse punkti 212 kolmas lause.

58 — Vt selle kohta kohtuotsus Siemens jt *vs.* komisjon (C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, EU:C:2013:866, punkt 340).

164. Et apellatsioonkaebuse kolm esimest väidet tuleb tagasi lükata, peab neljanda väite, mis sõltub sellest, kas mõnega neist kolmest ja eriti kolmandaga nõustutakse, samuti tagasi lükkama.

165. Ülejäänu osas piisab, kui meenutada, et Euroopa Kohus ei saa apellatsioonimenetluses õigusküsimuste lahendamisel õiglusele viidates asendada enda hinnanguga Üldkohtu täieliku pädevuse raames antud hinnangut ettevõtjale liidu õiguse rikkumise eest määratud trahvisummade kohta.[59]

166. Tuleb aga mainida, et Üldkohtule esitati juba nõue vähendada apellandile määratud trahvi summat, ning ta leidis pärast viimase argumentide analüüsimist ja oma täielikku pädevust kasutades, et need ei õigusta niisugust alandamist.

167. Jääb veel üle välja selgitada, kas käesoleval juhul peaks Euroopa Kohus apellandile määratud trahvi summa kohandama paralleelses kohtuasjas Total Marketing Services *vs.* komisjon (C-634/13 P), mis on Euroopa Kohtus pooleli, osundatud tütarettevõtja alandatud trahvi summaga (vt minu tänane ettepanek, punktid 103-112).

168. Selles kohtuasjas teen ettepaneku tunnistada Üldkohtu otsus osaliselt vääraks ja alandada nimetatud tütarettevõtjale määratud trahvi summat 116 364 588 eurole, et võtta arvesse asjaolu, et Üldkohus kinnitas ekslikult hinnangut, et Total France osales parafiinvaha käsitlevas keelatud kokkuleppes edasi pärast 11. ja 12. mai 2004. aasta tehnilist koosolekut.

169. Tekib seega küsimus, kas käesolevas kohtuasjas on vaja võtta seda alandamist arvesse apellandi puhul ning seda vastavalt võimalusele, mille annab kohtuotsus komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29).

170. Selles konkreetses aspektis tuleb märkida, et esimeses kohtuastmes väitis apellant, nagu ka tema tütarettevõtja Total France oma üheksanda väite esimese osa raames, et selle äriühingu osas leidis komisjon ekslikult, et parafiinvahasid puudutavas rikkumises osalemine lõppes 28. aprillil 2005.[60]

171. Hagisid, mille esitas Üldkohtule kohtuasjades, milles tehti kohtuotsused Total *vs.* komisjon (T-548/08, EU:T:2013:434) ja Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423), vastavalt apellant ja tema tütarettevõtja Total France, iseloomustab seega selles küsimuses sama ese kohtuotsuse komisjon *vs.* Tomkins (C-286/11 P, EU:C:2013:29) tähenduses.

172. Selles olukorras on liidu kohtul vastavalt viimati viidatud kohtuotsusest tulenevale kohtupraktikale õigus teha otseselt järeldused trahvi täiendavast alandamisest, mida soovitatakse teha apellandi tütarettevõtja puhul paralleelses kohtuasjas Total Marketing Services *vs.* komisjon (C-634/13 P), mis on Euroopa Kohtus pooleli.

173. Seevastu ei ole liidu kohtul sugugi lubatud kohandada apellandile määratud trahvi summat ise, mis puudutab trahvi esimest Üldkohtu poolsest alandamist, st alandamist, millega heastati proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtete rikkumine Total France'i rikkumises osalemise kestuse arvessevõtmisel (vt käesoleva ettepaneku punkt 13).

174. Kokkuvõtteks võib märkida, et ehkki Euroopa Kohtul on käesoleva juhtumi asjaoludel õigus võtta otseselt arvesse alandamist, mida ma soovitan teha selles paralleelses kohtuasjas Total Marketing Services *vs.* komisjon tütarettevõtja Total France'i suhtes, ei saa ta seevastu otseselt arvesse võtta Üldkohtu poolt trahvi alandamist kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Total Raffinage Marketing *vs.* komisjon (T-566/08, EU:T:2013:423).

59 — Vt eelkõige kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon (C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 125 ja seal viidatud kohtupraktika).

60 — Vt selle kohta vaidlustatud kohtuotsuse punkt 215.

175. Võib niisiis tunduda väga kunstlik, et Euroopa Kohus kohandab nendes olukordades trahve ise. Euroopa Kohtul ei ole nimelt õigust võtta arvesse trahvi esimest alandamist (st seda, mida otsustas teha Üldkohus), vaid ainult teist, juhul, kui Euroopa Kohus nõustub minu ettepanekutega kohtuasjas Total Marketing Services *vs*. komisjon (C-634/13 P), mis on Euroopa Kohtus pooleli. Niisugune lahendus näitab minu arvates ära kõik kohtu sekkumise piirid.

176. Nagu ma eespool märkisin, tuleb sellegipoolest tungivalt meenutada, et ELTL artikli 266 esimese lõigu kohaselt peab tehtavast kohtuotsusest kõik järeldused tegema eeskätt komisjon. See eeldab, et komisjon ei saa igal juhul apellandilt nõuda kõrgemat trahvisummat, kui peab lõpuks tasuma tema tütarettevõtja Total France kohtuotsuse kohaselt, mis lõpetab menetluse paralleelses kohtuasjas Total Marketing Services *vs*. komisjon (C-634/13 P), mis on Euroopa Kohtus pooleli.

177. Ainult seda reservatsiooni arvestades asun seisukohale, et kolm viimast väidet tuleb tagasi lükata.

VI. Ettepanek

178. Eeltoodut arvesse võttes teen Euroopa Kohtule ettepaneku langetada järgmine otsus:

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Total SA-lt.